

Politika, 6. novembra 2003.

Posebna pažnja povratku izbeglih

**Interes RH je da njeno blisko susedstvo bude most prema istoku, rekao
Peter Semnebi**

(Od našeg stalnog dopisnika)

Zagreb, novembra

Švedski diplomata ambasador Peter Semnebi šef je OEBS-ove misije u Hrvatskoj, u koju je došao sa slicnog posla u Letoniji. To ukazuje da dobro poznaje probleme istocnih tranzicijskih zemalja, a svoje bogato iskustvo dopunio je u Hrvatskoj i specificnom problematikom nastalom kao posledica nedavnog krvavog rata u kojem je nestala dotadašnja Jugoslavija. U razgovoru za naš list ambasador Semnebi je govorio o aktivnosti OEBS-ove misije u Hrvatskoj, koja se upravo nalazi u burnom periodu pred parlamentarne izbore i u išcekivanju odgovora EU na njen zahtev o prijemu u ovu evropsku zajednicu država.

- Povratak izbeglica je medu prioritetima za ocenjivanje osposobljenosti Hrvatske za evroatlantske integracije. U svom nedavnom redovnom izveštaju OEBS uocava napredak u zakonskim rešenjima, ali ne i u njihovom sprovođenju, marocito u vezi sa vraćanjem imovine. Kažite nam nešto više o tome.

Prioritet stambenom pitanju

"Povratak izbeglica ostaje i nadalje jedan od najvažnijih zadataka misije OEBS-a kao i jedan od najvažnijih politickih temelja za clanstvo Hrvatske u Evropskoj uniji. Zato mi saradujemo blisko ne samo s UNHCR, nego i s Komisijom i Predsedništvom EU. To je jedno vrlo veliko i važno pitanje i zapravo ima nekoliko aspekata u kojima mi moramo da postignemo poboljšanje na nekoliko frontova gotovo istovremeno. Najveci prioritet u tome jeste stambeno pitanje. Jer, ljudi koji nemaju gde da stanuju zapravo i nemaju mogucnost povratka.

Primitili smo odredeni napredak u vezi sa stambenim pitanjem što se tice zakonskih rešenja i vladinih programa tokom protekle godine. Na primer, donete su izmene u Zakonu o podrucjima od posebne državne brige u kojima je vlada obecala da ce svim vlasnicima zauzete imovine ona biti vratena. Isto tako, dobili smo najavu vlade o njenom programu stambenog zbrinjavanja bivših nosilaca stanarskog prava. Medutim, ima još određenih problema. Rekao bih ovako: taj program u vezi sa stanarskim pravima nije sveobuhvatan, on pokriva one bivše nosioce stanarskih prava koji nameravaju da se vrate. Ipak, smatram to jednim znacajnim korakom, jer prošle godine vlada nije uopšte uzimala u obzir neku vrstu nadoknade tim ljudima, odnosno ispravljanje tog problema.

Još ima puno toga što treba učiniti. Svakako nismo zadovoljni tempom vraćanja same imovine vlasnicima. Sva je imovina već trebala da bude vraćena njenim vlasnicima prema programu koji je vlada sama donela. Ne samo da veliki broj ljudi u Srbiji i Crnoj Gori još uvek očekuje vraćanje svoje imovine kako bi se mogli vratiti, nego i veliki broj povratnika u Hrvatsku takode živi u vrlo neprikladnim, jednostavno neprihvatljivim uslovima, eventualno kod svojih rodaka ili prijatelja".

- Nadoknađivanje oduzetih stanova na kojima su srpske izbeglice imale stanarsko pravo i dalje je nekako najtvrdi orah?

"Pitanje stanarskih prava, odnosno programa koji se trenutno razrađuje, zapravo nekako ne pokriva ona osnovna pravna pitanja, a to je na primer samo ukidanje stanarskih prava - da li je ono bilo opravdano ili ne? S druge strane, ono ipak daje nekakvu mogućnost onima koji žele da se vrate. Kada bude taj program razrađen i kada budemo imali obrasce za prijavu, ja bih podstakao sve izbeglice u Srbiji i Crnoj Gori koji žele i mogu da se vrate u Hrvatsku, da to i učine".

- To nije i jedini problem koji sprečava ili usporava vraćanje izbeglih Srba u Hrvatsku?

"Stambeno pitanje je jedno od najvažnijih, jer ljudi bez tog rešenog pitanja ne mogu da se vrate, ali isto tako postoje i ekonomska pitanja koja treba zadovoljiti. Ima još pitanja koja mi kontinuirano podstičemo pred vladom RH, na primer, vraćanje poljoprivrednog zemljišta i ostalog poljoprivrednog vlasništva.

Neophodno je takode raditi među stanovništvom u Hrvatskoj na stavu prema manjinama i povratku izbeglica. Tako mi ohrabrujemo vladu i nastojimo da se uključimo u zajedničke napore s njom kako bismo informisali i edukovali zajednice koje primaju izbeglice da povratak ne vide samo kao nekakvu opasnost, već kao mogućnost ponovne uspostave multikulturalnosti na tim područjima, što je takode jedan od veoma važnih aspekata u hrvatskom približavanju EU. U tome ima napretka - na primer, fizička sigurnost povratnika više nije takav problem - ali s druge strane u mnogim opštinama mi još uvek zapažamo administrativne i druge probleme koji se postavljaju pred povratnicima".

Naš sagovornik posebno istice važnost evropskih integracija i korist koju od toga imaju i male zemlje, jer time "pripadaju većoj celini". Govoreći konkretno u vezi s tim o Hrvatskoj, što važi i za sve ostale zemlje s ovog prostora koje žele u EU, ambasador Semnebi kaže: "Što se tiče perspektive za Hrvatsku, koja je preduzela prve korake prema svom članstvu u EU, ima nekoliko važnih koristi koje može od toga dobiti. Kao prvo, ta perspektiva same Hrvatske da pripada Evropskoj uniji daje pozitivan efekat za hrvatsko društvo u celini, jer će dati viziju koja je privlačna svima da je ostvare - Hrvatima, Italijanima, Srbima i svim ostalim zajednicama u Hrvatskoj. Članstvo će omogućiti lakše rešavanje pitanja koja još preostaju. Uz to, pošto je Hrvatska dobila uveravanje od EU da je njeno članstvo u njoj realna mogućnost koja će se desiti u ne tako dalekoj budućnosti, postaje samim tim puno lakše i rešavati neka pitanja saradnje sa susednim državama u jugoistočnoj Evropi, uključujući Srbiju i Crnu Goru. Takode i u nastavljanju preduzimanja pojačanih koraka u samom pomirenju od kojih su neki važni simbolični

koraci preduzeti u poslednje vreme, medu kojima nije najmanji onaj kada su se dva predsednika medusobno izvinila (u Beogradu)".

Napredovanje ka EU

Ambasador Semnebi izražava uverenje i nadu da ce "Hrvatska i njeni susedi prema jugu i prema istoku takode podržavati medusobne napore u njihovim nastojanjima prema uclanjenju u EU" i dodaje: "Ja se nadam da ce u svemu prethodno recenom Srbija i Crna Gora videti napredovanje Hrvatske prema EU i kao dobitak za sebe, a isto tako i druge zemlje u regionu koje ce videti kako Hrvatska utire taj put. Cak ako Hrvatska bude primljena u clanstvo EU pre Srbije i Crne Gore trebalo bi to ipak biti videno kao jedna dobra stvar za SCG, znacajan pozitivan događaj. Isto tako se nadam da ce Hrvatska videti i doživljavati sebe - sada kada preduzima važne korake prema priključenju Uniji - kao vodica za druge zemlje. Na isti nacin kako su druge zemlje u EU zagovarale interese svojih suseda kada su se oni uclanjivali, na primer kako je to Nemacka podupirala Poljsku, Švedska balticke zemlje itd. Suštinski interes Hrvatske, dugorocno gledano, jeste da je njeno blisko susedstvo stabilno i da ne vidi sebe kao neku granicu prema istoku nego kao most".

OEBS s pažnjom prati i izbore u evropskim tranzicijskim zemljama, jer su i oni svojevrsni lakmus za ocenjivanje stvarnih demokratskih dostignuca u tim sredinama. Tako je i s Hrvatskom, u kojoj se krajem novembra održavaju parlamentarni izbori, pa nam Peter Semnebi na kraju razgovora kaže: "Važno je da svi gradani ostvare svoja demokratska prava i ja zato smatram jako važnim da gradani Hrvatske koji se nalaze u Srbiji i Crnoj Gori ucine taj napor i ucestvuju na izborima. Narocito ako se žele vratiti u Hrvatsku važno je da pokažu aktivni interes za politicku situaciju u njoj. Preporucili smo hrvatskim vlastima da olakšaju glasanje izbeglica u Srbiji i Crnoj Gori".

Radoje Arsenic